

**‘Actualisatie quickscan natuurtoets
herinrichting sportpark ‘De Es’, Saasveld’**

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het
kader van natuurwet- en regelgeving*

COLOFON

Titel: **'Actualisatie quickscan natuurtoets herinrichting sportpark 'De Es', Saasveld'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 11-187

Status: Definitief

Datum: 25 mei 2011

Auteurs: Ing. M. Wallink & ing. J.G. Lindenholz

Veldonderzoek: Ing. M. Wallink & ing. J.G. Lindenholz

Redactie: Drs. I. Veeman

Opdrachtgever: Gemeente Dinkelland

Contactpersoon: Mevr. T. Snoeijink

EcoGroen Advies BV
Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2011)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Wallink M. & J.G. Lindenholz (2011). Actualisatie quickscan natuurtoets herinrichting sportpark 'De Es', Saasveld; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 11-187. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding.....	1
1.1	Aanleiding en doelstelling.....	1
1.2	Situatie en ontwikkeling.....	1
1.3	Algemene opzet.....	2
2	Gebiedsgerichte natuurbescherming	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet.....	3
2.3	Nota Ruimte.....	3
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	6
3.1	Wettelijk kader	6
3.2	Onderzoeksmethodiek.....	6
3.3	Flora	7
3.4	Zoogdieren	7
3.5	Broedvogels.....	9
3.6	Amfibieën, reptielen en vissen.....	9
3.7	Ongewervelden	10
4	Geraadpleegde bronnen	11

Bijlage

I - Wettelijk kader

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In verband met de herinrichting van het sportpark 'De Es' te Saasveld heeft EcoGroen Advies, in opdracht van Gemeente Dinkelland (contactpersoon mevr. T. Snoeijink) een actualiserende natuurtoets uitgevoerd. Deze locatie is in 2009 door EcoGroen Advies B.V. middels een quickscan natuurtoets onderzocht (Wallink 2009). Gemeente Dinkelland is voornemens om het bestemmingsplan voor de herinrichting van het sportpark opnieuw in procedure te brengen, omdat het voorgaande bestemmingsplan is vernietigd door de Raad van State.

Doel van voorliggend onderzoek is inzicht te krijgen in de actuele situatie vanuit het op dit moment vigerende natuurbeschermingskader. Het onderzoek is gebaseerd op twee dagbezoeken (27 januari 2009 en 20 mei 2011) en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en de vigerende gebiedsgerichte natuurbescherming.

Gebiedsgerichte natuurbescherming

In de directe omgeving van het plangebied liggen geen Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en natuur buiten de EHS. Effecten op deze gebieden worden ook niet verwacht.

Het plangebied ligt op korte afstand van de EHS. De voorgenomen ingrepen vinden plaats op bestaande sportvelden en voor een deel op bestaand landbouwgebied. Vanwege de aard en de locatie van de ingreep (buiten de EHS) worden geen negatieve effecten verwacht op de ecologische waarden van de EHS.

Aangetroffen en te verwachten soorten

- Er zijn geen beschermde plantensoorten of soorten van de Rode Lijst aangetroffen. Mogelijk komen in het plangebied enkele laag beschermde plantensoorten voor. Zwaarder beschermde soorten worden niet verwacht;
- Als gevolg van de plannen verdwijnen geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen. De voorgenomen plannen hebben ook geen nadelige gevolgen voor mogelijk aanwezige vlieg- en/of jachtroutes en foeragerende vleermuizen;
- Verspreid in het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde grondgebonden zoogdiersoorten aangetoond of te verwachten. Zwaarder beschermde soorten zijn niet aangetroffen binnen het plangebied;
- In en in de directe nabijheid van het plangebied is vooral broedgelegenheid aanwezig voor algemeen voorkomende broedvogelsoorten van bos en struweel. Er zijn geen aanwijzingen voor jaarrond beschermde broedvogelnesten in het plangebied of binnen de invloedssfeer van de plannen;
- Laag beschermde amfibieënsoorten als Bruine kikker en Gewone pad zijn (beperkt) overwinterend te verwachten;
- Er zijn geen reptielen, vissen of beschermde ongewervelden aangetroffen of te verwachten.

Vervolgstappen en mitigerende maatregelen Flora- en faunawet

- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor 15 maart en na 15 juli of te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Overigens wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Als in de periode tussen 15 juli en 15 november gestart wordt met de werkzaamheden is het van belang om na te gaan of bewoonde nesten van Houtduif aanwezig zijn in de invloedssfeer van de plannen. Houtduif kan namelijk broeden tot half november;
- Bij de beoogde plannen kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele laag beschermde plantensoorten, grondgebonden zoogdieren en amfibieën verloren gaan. Voor de aanwezige of te verwachten tabel 1-soorten geldt in deze situatie echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet. Schade aan deze laagbeschermde soorten kan voorkomen worden door enkele mitigerende maatregelen te nemen (zie ook de paragraaf 3.2, 3.3 en 3.5):
 - Flora: (indien aanwezig) de groeiplaatsen van de betreffende soorten ontzien of exemplaren van de planten uitsteken en verplaatsen;
 - Zoogdieren: werkzaamheden buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus) uitvoeren. De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij);
 - Amfibieën: werkzaamheden uit te voeren buiten de overwinteringsperiode (half november - februari/maart) van amfibieën. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk).

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

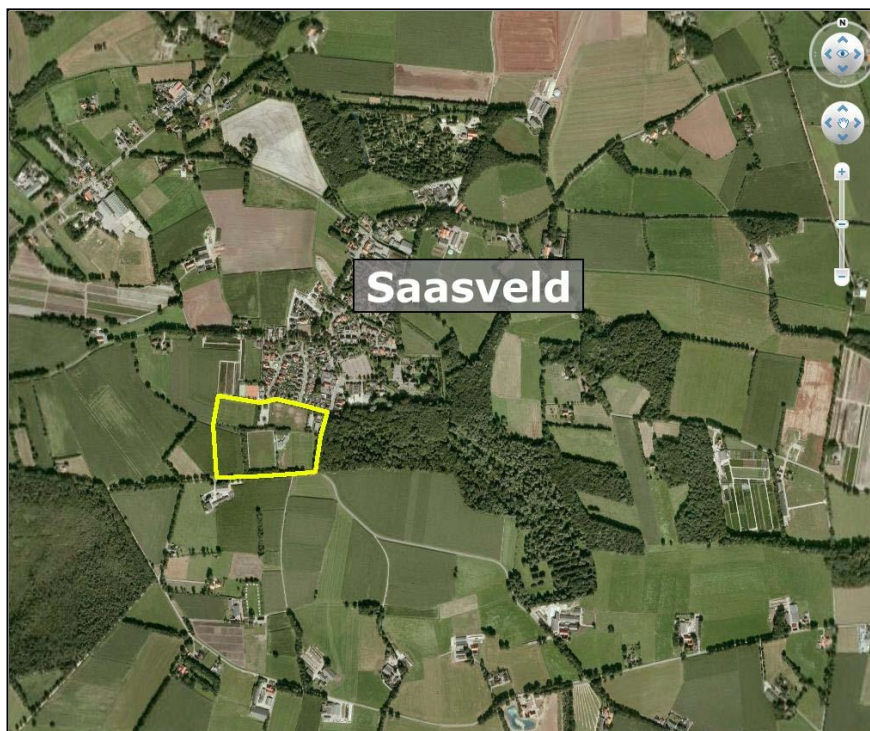
In opdracht van gemeente Dinkelland (contactpersoon mevr. T. Snoeijink) heeft EcoGroen Advies BV een actualiserende natuurtoets uitgevoerd in verband met de herinrichting van sportpark 'De Es' te Saasveld. Deze locatie is in 2009 door EcoGroen Advies B.V. middels een quickscan natuurtoets onderzocht (Wallink 2009). Gemeente Dinkelland is voornemens om het bestemmingsplan voor de herinrichting van het sportpark opnieuw in procedure te brengen, omdat het voorgaande bestemmingsplan is vernietigd door de Raad van State.

Doel van voorliggend onderzoek is inzicht te krijgen in de actuele situatie vanuit het op dit moment vigerende natuurbeschermingskader.

De Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en Nota Ruimte verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden de consequenties in beeld gebracht van de ruimtelijke ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgerichte natuurbescherming. Een toelichting op de genoemde wet- en regelgeving is gegeven in bijlage I.

1.2 Situatie en ontwikkeling

Het sportpark is gelegen aan de zuidzijde van Saasveld (zie figuur 1) en bestaat uit meerdere sportvelden, twee gebouwen, agrarisch grasland en groenstructuren. Permanent oppervlaktewater ontbreekt op de locatie. Als gevolg van de herinrichting wordt onder andere een nieuw sportveld en nieuwe parkeergelegenheid gerealiseerd. Verder zullen enkele groenstructuren worden verwijderd en aangeplant en wordt een sloot verplaatst. De aanwezige bebouwing blijft gehandhaafd.

Figuur 1: Kaart met de globale ligging van het plangebied binnen de gele omlijning (Bron kaartondergrond: Google Earth).

1.3 Algemene opzet

Voorliggende quickscan is gebaseerd op twee locatiebezoeken (27 januari 2009 en 20 mei 2011), beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens, beleidsstukken (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes.

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep van het plangebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welke gebiedsgerichte natuurbescherming uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en gebieden. Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen en of aanvullend onderzoek ten aanzien van beschermde soorten en/of gebieden nodig is.

2 GEBIEDSGERICHTE NATUURBESCHERMING

2.1 Inleiding

In dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin opgenomen de Natura 2000- gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijn) en Beschermde Natuurmonumenten;
- Nota Ruimte, in omgevingsvisies uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzen(foerageer)gebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke activiteiten buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

In dit hoofdstuk wordt nagegaan welke gebiedsgerichte natuurbescherming uitwerking heeft in het plangebied.

2.2 Natuurbeschermingswet

De beschermde waarden van een Natura 2000-gebied worden uitgedrukt in de vorm van instandhoudingdoelen voor habitattypen, vogels en/of andere soorten. Plannen of projecten in of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied die de kwaliteit van de instandhoudingdoelen kunnen verslechteren of een storend effect kunnen hebben op soorten, moeten getoetst worden op hun gevolgen voor het gebied.

In de directe nabijheid van de onderzoekslocatie bevinden zich geen gebieden die beschermd zijn krachtens de Natuurbeschermingswet. Het meest dichtbij gelegen gebied vallend onder de Natuurbeschermingswet is Natura 2000-gebied 'Lemselermaten' op een afstand van circa 4,5 kilometer. Gezien deze afstand en de beperkte schaal en aard van de geplande werkzaamheden, zijn negatieve effecten op dit gebied uit te sluiten. De beoogde ingrepen conflicteren daarom niet met de Natuurbeschermingswet.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur op gesteld en wordt ganzenfoerageer- en weidevogelgebied aangewezen.

Ecologische Hoofdstructuur

Op 1 juli 2009 is de 'Omgevingsvisie Overijssel' door de Provinciale Staten vastgesteld. In het kader van deze vaststelling is tevens op 1 juli 2009 door Provinciale Staten de EHS opnieuw vastgesteld.

Op de Natuurbeleidskaart, behorend bij de Omgevingsvisie Overijssel, is de ontwerp EHS weergegeven. Deze bestaat uit de concreet begrensde onderdelen van de EHS (bestaande en nieuwe natuurgebieden en beheersgebieden) en zoekgebieden. De zoekgebieden zijn gebieden die nog concreet begrensd worden (Provincie Overijssel 2009b).

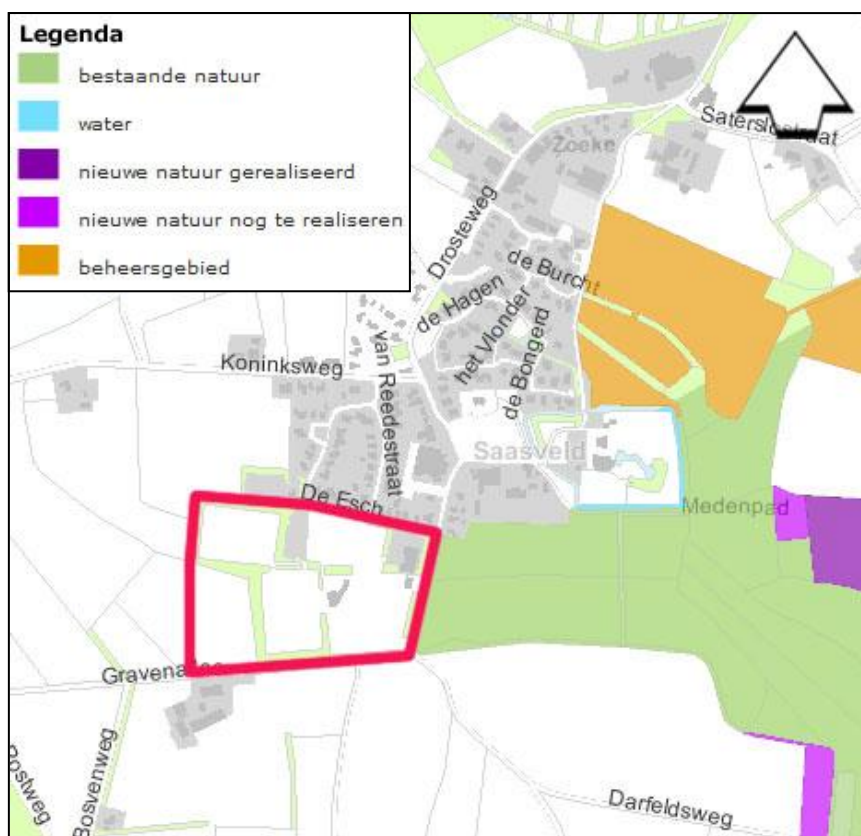
Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden' van de EHS, waarbij tevens rekening gehouden wordt met de andere belangen die in het gebied aanwezig zijn (Provincie Overijssel 2009b). De kernkwaliteiten binnen de EHS zijn natuurkwaliteit, landschappelijke kwaliteiten en beleving van rust.

Voor de EHS geldt het zogenaamde 'Nee, tenzij' -regime, wat betekent dat (nieuwe) plannen, projecten of handelingen niet zijn toegestaan indien zij de wezenlijk kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten.

Via het bestemmingsplan moet de bescherming van de EHS uiteindelijk gewaarborgd zijn. Binnen provincie Overijssel is op dit moment discussie over de reikwijdte van het beschermingsregime van de EHS. Specifiek speelt de discussie wanneer getoetst moet worden (alleen bij bestemmingswijzigingen of ook bij wijziging van het gebruik binnen de huidige bestemming?) en of externe werking ook meegewogen moet worden.

EHS ten opzichte van het plangebied

Het dichtstbijzijnde gebied aangemerkt als EHS ligt aan de andere zijde van de Gravenallee, direct ten oosten van het plangebied en betreft het 'Gravenbosch' (Natuurbeleidskaart; Omgevingsvisie Overijssel, zie figuur 2).

Figuur 2: Kaart met de ligging van het plangebied (rode omlijning) ten opzichte van de EHS, bestaande natuur (groene vlak) (Provincie Overijssel 2009a).

Aangezien het plangebied niet in de EHS ligt is in deze situatie mogelijk alleen sprake van negatieve effecten door externe werking. Zoals reeds gezegd is momenteel nog onduidelijk of externe werking op de EHS getoetst moet worden.

Wanneer in deze situatie wordt uitgegaan van het zwaarste criterium -externe werking moet wel getoetst worden- dan leidt dat tot het volgende:

De voorgenomen ingreep heeft betrekking op het herinrichten van het huidige sportpark. De ingrepen vinden plaats op bestaande sportvelden en voor een deel op bestaand landbouwgebied. Vanwege de aard en de locatie van de ingreep (buiten de EHS) worden geen negatieve effecten verwacht op de ecologische waarden van de EHS.

Natuur buiten de EHS

Ook buiten de EHS zijn bos- en natuurgebieden aanwezig. Deze gebieden dragen bij aan belangrijke gebiedskenmerken en dienen daarom behouden te blijven (Provincie Overijssel 2009b). Tot deze gebieden behoren onder andere weidevogelgebieden en ganzengebieden. In de directe omgeving van het plangebied zijn echter geen gebieden aanwezig die zijn aangewezen als natuur buiten de EHS.

3 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

3.1 Wettelijk kader

De Flora- en faunawet verplicht een ieder die ruimtelijke ingrepen of andere activiteiten wil ontplooiën, na te gaan in hoeverre dit negatieve effecten kan hebben op van nature in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten - ongeacht of deze beschermd zijn of niet. De zorgplicht van artikel 2 uit de Flora- en faunawet stelt dat optredende negatieve effecten zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd dienen te worden. Voor schade aan juridisch zwaarder beschermde soorten kan de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet bij het Ministerie van EL&I noodzakelijk zijn.

Aangepaste beoordeling ontheffingen Flora- en faunawet

Tot voor kort was het noodzakelijk voor het verwijderen, verstoren of beschadigen van een vaste verblijfplaats een ontheffing op de Flora- en faunawet aan te vragen. Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling van ontheffingsaanvragen van de Flora- en faunawet voor ruimtelijke ingrepen aangepast. Sinds 26 augustus van dat jaar wordt daardoor gewerkt volgens een nieuw stroomschema (zie bijlage I) en is het in veel gevallen niet meer noodzakelijk om een ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen (Dienst regelingen 2009a).

Voor soorten van tabel 1 geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat het nemen van vervolgstappen, zoals mitigerende maatregelen, niet verplicht zijn. Wel is het vanuit het oogpunt van de zorgplicht ten aanzien van aanwezige (laagbeschermd) soorten wenselijk schade beperkende maatregelen te nemen.

Voor tabel 2 soorten zijn drie opties mogelijk:

- 1) Werken volgens de eisen van een goedgekeurde Gedragscode Flora- en faunawet;
- 2) Het aanvragen van een reguliere ontheffing;
- 3) Het opstellen van een ecologisch werkprotocol indien aangetoond kan worden dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort behouden blijft.

Overigens is het in de eerste twee gevallen ook noodzakelijk om een op de situatie toegesneden ecologisch werkprotocol op te stellen.

Voor tabel 3 soorten en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn twee opties mogelijk:

- 1) Het aanvragen van een reguliere ontheffing;
- 2) Het opstellen van een ecologisch werkprotocol indien aangetoond kan worden dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort behouden blijft en dat de soort binnen het leefgebied succesvol kan overwinteren, foerageren en/of voortplanten.

Hierbij geldt voor het aanvragen van ontheffing dat ook een ecologisch werkprotocol opgesteld moet worden waarin de te nemen mitigerende maatregelen beschreven worden.

3.2 Onderzoeksmethodiek

Het onderzoek is gebaseerd op twee veldbezoeken uitgevoerd op 27 januari 2009 en 20 mei 2011. Tijdens deze veldonderzoeken is aandacht besteed aan onder andere beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (FFW tabel 2 en 3). Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: hogere planten, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. Daarnaast is op basis van de

terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en 'expert judgement', een uitspraak gedaan over de mogelijk aanwezige beschermde soorten.

Hieronder worden de onderzochte soortengroepen beschreven die op de locatie en in directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht.

3.3 Flora

Uit verspreidingsgegevens geraadpleegd in 2009 blijkt dat uit het kilometerhok (X251/Y483) waarin het plangebied is gelegen geen waarnemingen bekend zijn van zwaardere beschermde plantensoorten (Natuurloket, 24 februari 2009¹). Wel zijn zowel enkele laag beschermde als soorten van de Rode Lijst bekend. Tijdens de veldonderzoeken zijn binnen het plangebied geen beschermde of bedreigde (Rode Lijst) plantensoorten aangetroffen.

De aangetroffen soortensamenstelling op de locatie bestaat uitsluitend uit algemene soorten en is kenmerkend voor enigszins voedselrijke, vochtige omstandigheden. Soorten die zijn aangetroffen zijn onder andere Engels raaigras, Straatgras, Vogelmuur, Gestreepte witbol, Grote brandnetel, Bijvoet, Speerdistel, Boerenwormkruid, Hondsdraf, Kleefkruid, Madelief, Robertskruid en Hop. Langs de randen van de bosschages zijn soorten aangetroffen die duiden op enigszins droge, zure omstandigheden, namelijk Klimop, Gewone braam, Schapengras en Gewone vlier.

Mogelijk komen in de enigszins droge, zure bosschages enkele laag beschermde soorten (FFW tabel 1) als Grasklokje en/ of Brede wespenorchis voor. Deze soorten zijn tijdens de uitgevoerde onderzoeken niet aangetroffen.

Gezien de aangetroffen soortensamenstelling, de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens zijn geen zwaardere beschermde plantensoorten (FFW tabel 2 en 3) te verwachten binnen het plangebied. Voor eventueel aanwezige laag beschermde soorten geldt automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet. Schade aan laagbeschermde flora kan voorkomen worden door enkele mitigerende maatregelen te nemen:

- Geen werkzaamheden uitvoeren in de groenstructuren;
- (indien aanwezig) de groeiplaatsen van de betreffende soorten markeren, zodat deze tijdens de werkzaamheden ontzien worden;
- Uitsteken en verplaatsen van de planten als deze nog voldoende groei vertonen.

3.4 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en zijn daardoor strikt beschermd.

Vaste verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera. De aanwezige bebouwing in het plangebied blijft gehandhaafd waardoor eventuele vaste verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen niet geschaad worden. Verder kan geconcludeerd worden dat de (eventueel) te verwijderen bomen geen geschikte ruimten/holten herbergen die als vaste verblijfplaats kunnen fungeren voor boombewonende vleermuizen. Schade aan vaste verblijfplaatsen van vleermuizen wordt zodoende niet verwacht.

¹ Vanwege het feit dat sinds medio 2010 Natuurloket niet meer openbaar toegankelijk is, is deze in 2011 niet geraadpleegd. Aangezien plantensoorten honkvast zijn en jaren op dezelfde plek kunnen groeien wanneer de omstandigheden niet veranderen (wat in deze situatie het geval is), zijn de gegevens van natuurloket uit 2009 overgenomen.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren om van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en kunnen zodoende beschermd zijn.

Binnen het plangebied worden geen lijnvormige structuren verwijderd die van 'onmisbaar' belang kunnen zijn als vliegroute voor vleermuizen. De plannen geven daarom geen aanleiding schade te veronderstellen aan de migratiemogelijkheden van vleermuizen.

Potentieel foerageergebied

Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Dit is in deze situatie niet het geval, omdat het plangebied in zowel de huidige als de toekomstige situatie beperkt geschikt is als foerageergebied voor vleermuizen.

Veldspitsmuis

Op basis van bekende verspreidingsgegevens en de terreinkenmerken is de strikt beschermd Veldspitsmuis (FFW tabel 3) te verwachten in de omgeving van het plangebied (Snaak 2008). De biotoopeisen van de soort zijn in onderstaand tekstkader beschreven.

Veldspitsmuis

Veldspitsmuis is gebonden aan ijle², kruidenrijke vegetaties. Dergelijke plekken kunnen bijvoorbeeld zijn ontstaan door betreding, berijding van landbouwwerktuigen of bewerking (ploegen, zandverplaatsing e.d.). Regelmatig zijn zandige plekken aanwezig tussen de kruidlaag: de moslaag/humuslaag ontbreekt. Gedeeltelijke beschaduwing door heesters en bomen vormt daarbij geen belemmering. Voorbeeldbiotopen van Veldspitsmuis zijn randen van kuilvoerbopen, vernieuwde tuinen door gebrek aan onderhoud en singels met een ijle ondergroei.

Tijdens de veldonderzoeken is beoordeeld of het geschikte biotooptype voor Veldspitsmuis aanwezig is binnen het plangebied. Dit blijkt niet het geval, waardoor effecten op Veldspitsmuis hier kunnen worden uitgesloten.

Overige zoogdieren

Met name aan de randen en in de bosschages van het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van laag beschermde zoogdieren als Egel, Mol, Konijn, Bosmuis, Rosse woelmuis, Veldmuis, Bosspitsmuis spec. en Huisspitsmuis (allen FFW tabel 1) aangetoond of te verwachten. Tijdens het veldonderzoek is specifiek gelet op aanwijzingen (uitwerpselen, prooiresten, nesten en vraatsporen) voor aanwezigheid van de middelhoog beschermde Steenmarter en Eekhoorn (beide FFW tabel 2). Deze zijn niet aangetroffen en vaste verblijfplaatsen van deze soorten worden op de planlocatie dan ook niet verwacht. Ook vaste verblijfplaatsen van overige zwaarder beschermde soorten zijn niet aangetroffen in het plangebied.

Schade aan de algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus) uit te voeren. De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

² Door vegetatiesuccessie (dichtgroei van de vegetatie) kunnen geschikte leefgebieden van Veldspitsmuis verloren gaan.

3.5 Broedvogels

Aangezien voorliggend onderzoek een quickscan betreft, is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van de uitgevoerde veldbezoeken in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en expert judgement is echter wel een goede uitspraak te doen over de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

De lijst met vogelsoorten waarvan de nesten het hele jaar door zijn beschermd is in augustus 2009 gewijzigd. Dit betreft de nesten van Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstraat, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief en Zwarte wouw.

Tijdens het onderzoek is speciale aandacht uitgegaan naar de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten. Er zijn geen broedlocaties van betreffende soorten aangetroffen in het plangebied of binnen de invloedssfeer van de plannen.

Algemene broedvogels

In de bosschages gelegen in en langs de rand van het plangebied is broedgelegenheid aanwezig voor algemene broedvogels van bos en struweel zoals Groenling, Vink, Roodborst, Merel, Houtduif, Winterkoning, Gaai, Zwartkop en Tjiftjaf. De sportvelden zijn gezien het intensieve gebruik en de besloten ligging niet van belang als broedgebied voor (weide)vogels. Mogelijk broedt wel een enkel paartje Kievit of Scholekster op nabij gelegen landbouwgrond.

Naar verwachting zal als gevolg van de herinrichtingswerkzaamheden broedgebied van vogels verloren gaan. De gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten komt echter niet in gevaar, omdat in de omgeving van het plangebied voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig zijn. Daarnaast wordt in het plangebied nieuw broedbiotoop gecreëerd in de vorm van aan te planten bosschages.

Alle broedvogels zijn gedurende hun broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Werkzaamheden die (potentiële) broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de meeste broedvogels kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Een soort als Houtduif kan echter tot half november broedend worden aangetroffen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Indien op een locatie geen broedende/nestelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige potentiële broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden.

Aanlegwerkzaamheden hoeven niet altijd voor het broedseizoen te worden afgerond op voorwaarde dat er geen broedgelegenheid ontstaat. Daarbij kan het helpen om het ontstaan van ruigtestroken te voorkomen.

3.6 Amfibieën, reptielen en vissen

Amfibieën

Wegens het ontbreken van permanent oppervlaktewater heeft het plangebied geen betekenis als voortplantingsgebied voor amfibieën. De aanwezige strooisellaag vormt (beperkt) overwinteringsgebied voor algemene, laag beschermde soorten als Bruine kikker en Gewone pad (beide FFW tabel 1). Zwaardere beschermde soorten worden gezien het ontbreken van geschikt biotoop in de nabijheid van het plangebied niet overwinterend verwacht in het plangebied.

Door de beoogde werkzaamheden vindt mogelijk aantasting plaats van overwinteringshabitat van Gewone pad en/ of Bruine kikker. Het betreft hier algemene, laag beschermde soorten waarvoor in deze situatie automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet. Ontheffing annex artikel 75 van de

Flora- en faunawet hoeft derhalve voor deze soorten niet aangevraagd te worden.

Effecten op overwinterende amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de overwinteringsperiode (half november - februari/maart) van amfibieën. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden op zowel het land als in/nabij water.

Reptielen

Reptielen zijn niet aangetroffen en worden gezien de terreingesteldheid ook niet verwacht in het plangebied.

Vissen

Vanwege het ontbreken van permanent oppervlaktewater kan het voorkomen van vissen in het plangebied worden uitgesloten.

3.7 Ongewervelden

Dagvlinders en libellen

In het plangebied zijn geen beschermde en bedreigde dagvlinders en libellen aangetroffen. Wegens het ontbreken van geschikt biotoop en geschikte voortplantingslocaties worden ook geen beschermde en bedreigde vlinder- en libellensoorten verwacht.

Mieren

In het plangebied zijn geen nestkoepels van beschermde mierensoorten aangetroffen. Beschermde mierensoorten zijn voornamelijk gebonden aan droge, open (naald)bossen en heideterreinen. Beide biotopen ontbreken in het plangebied.

Kevers

In Nederland komen/ kwamen vijf beschermde keversoorten voor. Juchtleerkever en Heldenbok zijn al sinds de jaren '70 niet meer in Nederland waargenomen. Drie beschermde keversoorten komen nog wel voor in Nederland (Vliegend hert, Gestreepte waterroofkever en Brede geelgerande waterroofkever). Binnen het plangebied is echter geen geschikt biotoop aanwezig voor deze soorten.

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Bode A.D., A.J. Dijkstra, B. Hoekstra, R. Hoeve & R. Zollinger (1999). De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren.
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Huijbregts H. (2003). Beschermde kevers in Nederland (Coleoptera). Nederlandse faunistische mededelingen 19.
- Lange R., R. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek (2003). Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten, Utrecht.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Stichting Uitgeverij van de KNNV, Utrecht.
- Ministerie van EL&I. Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van Rode Lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.
- Natuurloket.nl, opname van 24 februari 2009.
- Provincie Overijssel (2000). Atlas van de flora van Overijssel - Concept. Een overzicht van de verspreiding van wilde plantensoorten in de provincie Overijssel betreffende de periode 1975-1998.
- Provincie Overijssel (2009a). Kaartmachine behorend bij 'Omgevingsvisie Overijssel'. <http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/omgevingsvisie/omgevingsvisie.html>
- Provincie Overijssel (2009b). Omgevingsvisie Overijssel; Visie en uitvoeringsprogramma voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van de provincie Overijssel. Mei 2009, Provincie Overijssel.
- RAVON. Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- SOVON Vogelonderzoek Nederland (1996). Broedvogels inventariseren in Proefvlakken, Handleiding Broedvogel Monitoring (BMP). SOVON, Beek-Ubbergen.
- Snaak G. (2008) Prooidieren kerkuil in Noordoost-Nederland en het graafschap Bentheim 1992-2007; Verspreidingsonderzoek van 14 prooidieren en morfologische verschillen tussen de processus zygomaticus van de gewone en de tweekleurige bosspitsmuis. Natuur en milieuvereniging 'Het Stroomdal', Zuidoost-Drenthe. Schoonebeek.
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).
- Wallink M. (2009). Quickscan natuurtoets herinrichting sportpark „De Es“, Saasveld; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 08-409. EcoGroen Advies, Zwolle.

BIJLAGE

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (onder andere *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

- 1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

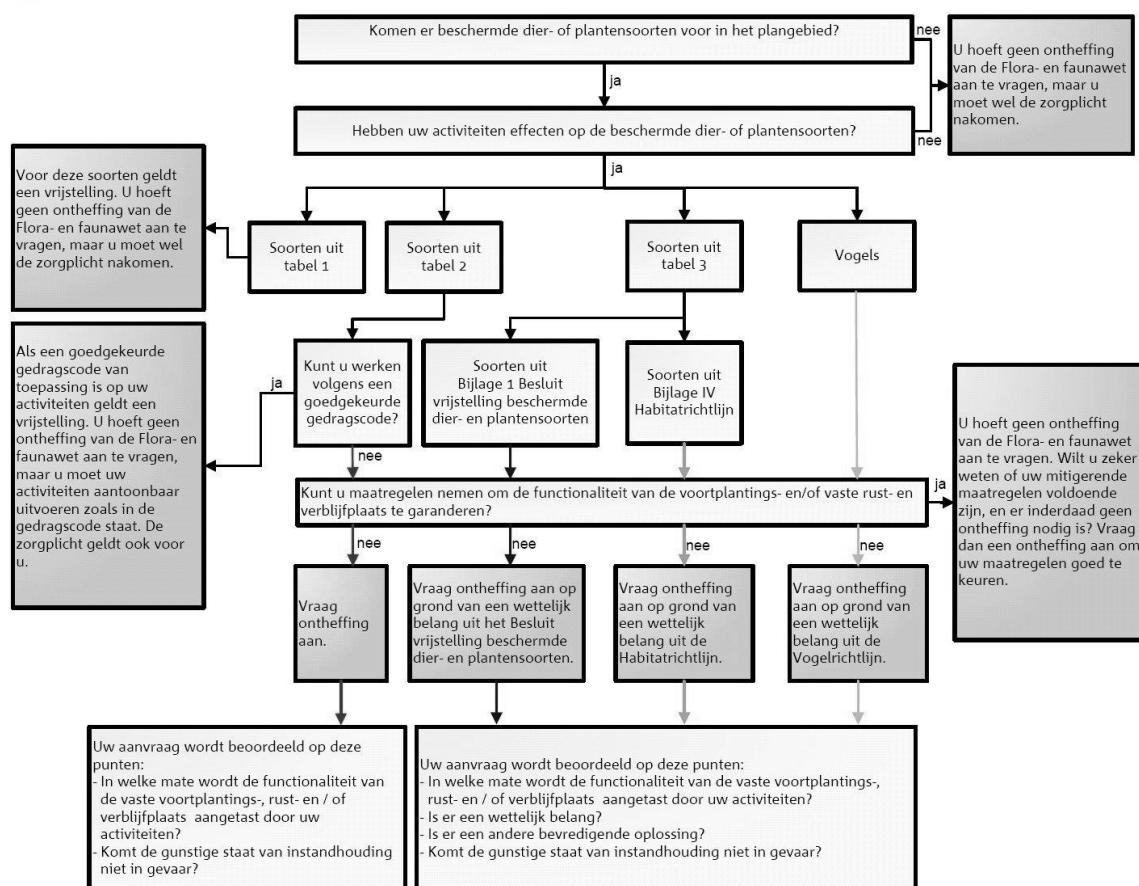
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels³.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

³ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd⁴. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EL&I. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.

⁴ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.